CERCETĂRILE ARHEOLOGICE DE LA PIUA PETRI - ORAȘUL DE FLOCI, COMUNA GIURGENI, JUD. IALOMIȚA

ANCA PĂUNESCU

ELENA RENȚA

GHEORGHE MATEI

În intervalul 17 iulie - 12 august 1989, s-a desfășurat cea de a 15-a campanie de săpături arheologice la Orașul de Floci. Secțiunile 69 (60 m x 2 m) și 70 (63 m x 2 m), orientate nord-sud, paralele, cu o distanță de 16 m între ele, au fost trasate în apropierea bisericii nr. 1, unde în anii 1987 - 1988 au fost descoperite: o pivniță rectangulară cu fundația din piatră și pavată cu cărămidă, datată în cursul secolelor XVI - XVII, resturile unui atelier de meșteșugar, datat în secolul al XVII-lea și fundația din cărămidă a unui edificiu cu plan dreptunghiular, de mari dimensiuni, construită în a doua jumătate a secolului al XVI-lea și distrusă la jumătatea secolului al XVIII-lea, după cum atestă analiza inventarului arheologic¹.

În cuprinsul secțiunii nr. 69 au fost cercetate urmele a trei locuințe de suprafață, cu pereții din lemn, asemănătoare cu cele descoperite în cursul campaniilor precedente, a unei pivnițe de la o altă locuință distrusă în întregime de lucrările agricole, și o groapă menajeră. Locuințele de suprafață au fost toate distruse de incendii. Podeaua locuințelor, de obicei cu plan rectangular, era din pământ galben, foarte bine bătătorit în care se încastrau bârnele groase pe care se sprijineau pereții exteriori și scânduri mai late pentru ridicarea pereților despărțitori. Traseul lăcașurilor pentru bârne, adâncit în podeaua lutuită și bine bătătorită, ne arată că și la aceste trei locuințe se păstra orientarea laturilor lungi pe direcția aproximativ est-vest și împărțirea spațiului în două încăperi cu dimensiuni diferite. În cazul locuinței descoperite în capătul sudic al secțiunii, podeaua din lut bătătorit a fost amenajată peste umplutura unei pivnițe pavată cu cărămizi întregi și sparte, aflată la adâncimea de 1,20 m față de nivelul actual al solului.

Groapa pivniței a fost interceptată inițial în profilul secțiunii 68 / 1988 și ea laie nivelul de construcție al locuințelor de suprafață mai sus prezentate. În umplutură, lângă peretele nordic al pivniței s-a descoperit o mare cantitate de

cărămizi întregi și sparte ardestecate cu pământ galben nisipos și multe fragmente de cahle traforate. Presupunem că aceste cărămizi provin de la o sobă prăbușită odată cu podeaua de lemn, de la care, în umplutura pivniței, s-a găsit un fragment de bârnă cu o perforare verticală. Dimensiunile acestei pivnițe erau de 8 x 5 m și laturile lungi aveau aceeași orientare ca a locuințelor construite din lemn și chirpic.

Suprafața locuinței, descoperită în capătul nordic al secțiunii, a fost perforată de o groapă menajeră, cu gura aproape rotundă, cu diametrul de 1,60 m, de formă tronconică, și cu adâncimea de 1,20 m.

Imediat după îndepărtarea humusului arat, în cuprinsul secțiunii au fost descoperite și două morminte de adulți. Aproximativ în mijlocul umpluturii pivniței, mai sus descrisă, s-a aflat groapa unui mormânt, în care scheletul a fost depus în decubit dorsal, cu orientarea nord-sud, cu privirea spre sud. Salba de monede descoperită aici, se compune din 30 de piese de argint, emisiuni ale Imperiului Otoman între anii 1730 - 1839². Aceste morminte confirmă informațiile noastre cu privire la dispariția orașului în prima jumătate a secolului al XIX-lea, dar încă se păstrează amintirea cimitirului din jurul bisericii nr. 1, ale cărei resturi de zid se mai văd și azi.

În cuprinsul secțiunii nr. 70, în capătul nordic al acesteia s-au descoperit urmele unei locuințe de suprafață contemporană cu cele trei, prezentate mai sus. Resturile acestei locuințe au fost distruse de trei gropi menajere, de formă cilindrică, cu diametrele de 1,25 m (gr. 1), 0,85 m (gr. 2), 2,80 m (gr. 3). Pe mijlocul secțiunii a fost surprinsă o zonă de pământ ars la roșu, cu o consistență granuloasă, care avea o lungime de 12,50 m, și în care se păstrau urmele unor gropi de par cu diametre diferite. Grosimea acestui strat de pământ ars la roșu varia între 0,15 m și 0,25 m. Asemenea zone de pământ ars roșu - cărămiziu, foarte granulos, au mai fost identificate și în alte secțiuni, în campaniile anterioare, însă nu am reușit să găsim o explicație. S-a emis ipoteza că ar putea fi urmele unor cuptoare de mari dimensiuni pentru ars ceramica.

Bogatul material arheologic recoltat, este alcătuit din fragmente ceramice și vase întregi, obiecte din metal, din os și din monede.

Ceramica de uz comun. În această categorie, forma predominantă este oala cu toartă, lucrată din pastă roșie, bine arsă, cu pereții subțiri, arcuiți imediat sub gât, cu buza dreaptă sau ușor evazată, și cu toarta plată, care pornește din marginea buzei și se prinde sub zona de maximă bombare. Înălțimea acestor vase variază între 0,12 - 0,17 m, iar diametrul maxim variază între 0,10 - 0,15 m. (Pl. I - 1-2) Decorul cel mai des folosit era realizat din una sau două linii paralele

incizate pe suprafața exterioară a buzei și din două sau mai multe linii paralele, trasate pe umărul vasului cu vopsea albă. În unele cazuri aceste linii în val sau cu fascicule de linii verticale, sunt trasate tot cu vopsea albă.

O altă, formă, frecvent întâlnită, este oala-cahlă, de culoare gălbui - cărămizie, de formă tronconică, cu pereții relativ groși, cu diametrul gurii mai mare decât cel al fundului. Înălțimea vaselor oscilează între 0,12 - 0,18 m.

Ulciorul cu gât cilindric, cu corpul bombat în partea superioară, cu una sau două torți de prindere, este mai rar întâlnit. În cursul secolelor XVII - XVIII, gâtul cilindric și umărul ulcioarelor era decorat cu linii paralele trasate cu vopsea albă și cu pete de smalt. Toarta ulcioarelor avea secțiune rotundă sau ovală și un orificiu de scurgere. Cănille de mici dimensiuni, cu toartă rotundă în secțiune, decorate cu dungi de vopsea albă sunt mai rare (Pl. I - 6).

Amintim, însă două căni cu picior înalt, lucrate din pastă fină, arsă cărămiziu - gălbui, cu gura largă, cu tortița scurtă, nedecorate, găsite în nivelul de locuire ce aparține secolelor XVII - XVIII (Pl. I - 4,5). Alte fragmente ne atestă prezența altor forme cum ar fi: capacele de vase discoidale, sfeșnicele, castroane înalte, farfurii lucrate din pasta fină roșie, cu fundul plat, decorate cu dungi sau solzi, trasați cu vopsea albă, peste care au fost dispuse neregulat câteva pete de smalt verde. Potrivit contextului stratigrafic și aceste forme se datează în cursul secolelor XVII - XIX.

Ceramica smălțuită și ornamentală constituie cea mai însemnată categorie a ceramicii descoperită la Orașul de Floci. Varietatea formelor și a modalităților de decorare atestă existența unor ateliere ceramice locale. În privința decorului există foarte multe variante, când fondul de smalt galben sau olive este înviorat cu pete de smalt, de culori mai închise. Motivele ornamentale, în cea mai mare parte de veche tradiție, combină linii incizate, drepte, oblice, în val sau zig-zag, cu linii în spirală, cârcei, și cu un medalion central, iar în interiorul acestuia, există o decorație radială sau ove umplute cu solzi. Pentru farfurii, tot ca element de decor poate fi considerat și festonul de pe marginea buzei. În cadrul acestei categorii ceramice în afară de formele străchinilor și a farfuriilor, mai amintim existența castroanelor și a bolurilor de diferite dimensiuni, acoperite cu smalt monocrom. O formă aparte o constituie vasele cilindrice, cu fundul gros, decorate în interior cu smalt galben sau verde - olive. În categoria ceramicii ornamentale, cahelele atât smălțuite cât și nesmălțuite prezintă o mare diversitate de forme și decor. Cele mai simple forme, prezente încă din secolul al XV-lea, sunt discurile cu diametre diferite, cu baza plată și decorate cu două sau trei brăuri concentrice, iar în centru au câte un

buton în relief. În cazul în care sunt smălțuite, ele sunt acoperite cu smalt galben sau verde - olive. Cahlele - plăci, lucrate prin turnare în tipare sunt, în general dreptunghiulare și plate. Decorul lor este alcătuit din motive geometrice, vegetale sau antropomorfe (Pl.II). Menționăm descoperirea a trei cahle fragmentare, nesmălțuite, care reprezintă pe Sfântul Gheorghe, executate mai stângaci, însoțite de inscripții cu literele alfabetului chirilic (Pl.II - 2). Alte fragmente, smălțuite, sunt decorate cu motivul Melusinei, sau cu capete de husari (Pl. III,IV).

În fine, mai amintim forma cahlelor patrulatere, cu picior tronconic, cu suprafața interioară acoperită uneori cu smalt monocrom. În alte cazuri, placa nesmălțuită a acestor cahle cu picior este traforată, decorată fie cu motivul spiralei ajurate, fie cu o cruce înscrisă în cerc, fie cu raze terminate în formă de vârfuri de săgeată (Pl. V).

Ceramica de import este reprezentată de numeroase fragmente, din păcate foarte puțin întregibile, ce provin de la unele cești sau boluri cu picior inelar, de factură orientală. Suprafața acestor fragmente ceramice este decorată cu motive florale pictate cu albastru, roșu, verde, pe un fond alb - gălbui. Aceste mici castroane erau acoperite cu căpăcele tronconice, cu apucători în formă de butoni.

Alte piese de inventar arheologic sunt: numeroase cuie de diferite dimensiuni, lamie de cuțit, o lamă de topor, fragmente de pahare din sticlă, greutatea pentru plasa de pescuit confecționate din spărturi de cărămizi sau din piatră, cute din gresie, plăsele de cuțit, din os și monede. Marea majoritate a monedelor decoperite sunt emisiuni ale Imperiului Otoman de la sfârșitul secolului al XVI-lea și până în prima jumătate a secolului al XIX-lea.

1. L. Chișescu, și colectiv, *Cercetările arheologice de la Piuș Petri (Orașul de Floci), comuna Giurgeni, jud. Ialomița*, în *Cercetări Arheologice*, IX, 1992, pp. 97 - 98; 101-104.
2. Ne exprimăm și pe această cale mulțumiri colegei Paraschiva Stancu pentru efortul de a identifica monedele descoperite în această campanie de săpături.

In the summer of 1989 two parallel sections were dug during the archaeological excavations performed next to the complexes that had been found in 1987 - 1988 near the church no. 1.

The archaeologists found and investigated the vestiges of four wooden and adobe dwellings, the cellar of another house. All of them had been destroyed by a terrible fire.

They also discovered garbage pots and the remains of a quite big construction that might have been used as an oven for burning pottery.

The archaeological finds, i. e.: ceramics, tools, adornements, coins attest the dating of those four dwellings in the 17th - 18th c.

Planșa I- Piua Petri - Orașul de Floci, 1989. Ceramică de uz casnic, sec. XVI-XVII.

Planșa II-Piua Petri - Orașul de Floci, 1989. Fragmente de cahle, sec. XVI-XVII.

Planșa III- Piua Petri - Orașul de Floci, 1989. Cahlă reprezentând pe Sf. Gheorghe., sec. XVII.

Planșa IV-Piua Petri - Orașul de Floci, 1989. Fragmente de cahle cu imaginea călărețului, sec. XVI-XVII.

Planșa V-Piua Petri - Orașul de Floci, 1989. Fragmente de cahle traforate, sec.XVI-XVII.

PLATES

Plate I - Piua Petri - Orașul de Floci, 1989. Household pottery, 16th - 17th centuries.

Plate II - Piua Petri - Orașul de Floci, 1989. Fragments of stone tiles, 16th - 17th centuries.

Plate III - Piua Petri - Orașul de Floci, 1989. Stone tile representing St. George. 17th c.

Plate IV - Piua Petri - Orașul de Floci, 1989. Fragments of stone tiles with the image of the rider, 16th - 17th centuries.

Plate V - Piua Petri - Orașul de Floci, 1989. Fragments of fretted stone tiles, 16th - 17th centuries.

Pl. I. Piua Petri - Oraşul de Floci, 1989. Ceramică de uz caznic, sec. XVI - XVII.

1

2

3

4

5

0 1 2 cm.

Pl. II. Pîua Petrii - Oraşul de Floci, 1989. Fragmente de cahle, sec. XVI - XVII.

Pl. III. Piaua Petrii - Oarșul de Floci, 1989. Cahlă reprezentând pe Sf. Gheorghe, sec. XVII.

0 1 2cm.

Pl. IV. Plua Petrii - Oraşul de Floci, 1989. Fragmente de cahle cu imaginea călăreţului, sec. XVI - XVII.

1

2

0 1 2 cm.

3

Pl. V. Piuva Petrii - Oraşul de Floci, 1989. Fragmente de cahle traforate, sec. XVI - XVII.